

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ

Сагань Юлія Анатоліївна

УДК 658.415(075.8)

КОМПЛЕКСНА ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Спеціальність 8.03050801 «Фінанси і кредит
(за спеціалізованими програмами)»

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»

Запоріжжя – 2016

Магістерська кваліфікаційна робота є рукописом.

Робота виконана в Запорізькій державній інженерній академії (м. Запоріжжя) на кафедрі фінансів, банківської справи та страхування.

Науковий керівник: к.е.н., доцент каф. ФБСС
Шапуров О.О.
Запорізька державна інженерна академія

Захист відбудеться 13 січня 2016 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні Екзаменаційної комісії у Запорізькій державній інженерній академії за адресою: 69006, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 226.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Одним з найважливіших напрямів розвитку економіки України є нарощування промислового потенціалу. Машинобудування – одна з найбільш значимих галузей виробництва, що має великий вплив на підвищення продуктивності, ефективності і прискорення прогресу у всіх сферах людської діяльності. Стабільний розвиток машинобудування забезпечує рентабельність і конкурентоспроможність більшості товарів і послуг, зростання інтелектуального й матеріального рівня населення, соціальний захист і розвиток економіки держави в цілому.

Відмінними рисами машинобудування є потреба в постійному підвищенні кваліфікації кадрів, використанні наукових досягнень, підтримці технологій на передовому рівні й своєчасному відновленні та модернізації устаткування. Тому машинобудування особливо має потребу в значних капітальних вкладеннях і вкрай відчутно до неоптимального використання фінансових ресурсів. Адекватна оцінка фінансового стану, залучення і найбільш ефективного використання фінансових ресурсів в умовах нестабільного становища України є однією з основних проблем більшості машинобудівних підприємств, що обумовлює актуальність досліджень у цьому напрямку.

Питання діагностики фінансового стану підприємств знаходять відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. Зокрема, Л. Т. Гіляровська та А. О. Вехорева, В. А. Забродський і М. О. Кизим, В. С. Пономаренко, О. М. Тридід зосереджуються на визначенні факторів фінансової стійкості підприємства; Н. М. Внуковою та Н. І. Зінченко сформовано систему кількісних фінансових показників для проведення рейтингової оцінки підприємств-емітентів; В. М. Гриньова й А. В. Гриньов концентрують увагу на питаннях фінансової реструктуризації промислових підприємств; Л. В. Дікань узагальнено теорію та методологію фінансового контролю; М. О. Кизим приділяє увагу неплатоспроможності підприємств та обґрунтовує застосування збалансованої системи показників; Т. С. Клебановою запропоновано методичні підходи до аналізу та попередженню кризових ситуацій у фінансовій діяльності. М. Д. Білик, І. О. Бланк, В. В. Ковальов, Уолш Кяран, Ентоні Райс, Г. В. Савицька, О. С. Стоянова, Є. Хелферт, М. П. Шморгун і В. І. Головка зосереджуються на технічній стороні фінансових обчислень, виведенні формул і висвітленні методики їх застосування під час визначення фінансових характеристик підприємства. О. К. Єлисеєвою і Т. В. Решетняк розглянуто різноманітні підходи до застосування методів багатофакторного статистичного аналізу та нейротехнологій для оцінки фінансового стану підприємств. На особливу увагу заслуговують комплексні показники та моделі для визначення класу фінансової надійності суб'єкта господарювання з урахуванням галузевих особливостей, розроблені Едвардом Альтманом, Т. Г. Бенъ, О. Г. Мельник, С. І. Терещенко, О. Л. Хотомлянським, О. М. Ястремською та ін.

Дослідження показують, що тільки на основі своєчасної і достовірної оцінки фінансового стану існує можливість розробки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень стосовно стабільного безризикового розвитку

підприємства. Разом з тим, існує багато не в повній мірі вирішених проблем оцінки фінансового стану, пов'язаних з недостатнім урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей функціонування підприємств машинобудування в мінливих умовах економіки України. Це обумовлює необхідність проведення подальших досліджень та розробок з метою удосконалення теорії і практики оцінки фінансового стану підприємства.

Актуальність зазначених проблемних питань, їх теоретичне та практичне значення для вітчизняних підприємств машинобудівної галузі зумовили вибір теми магістерської роботи, мету і задачі дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є розробка й обґрунтування теоретичних положень і методичного забезпечення діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища для додання їй більшої інформативності, достовірності та поглибленого врахування особливостей функціонування підприємств машинобудівної галузі.

Досягнення мети зумовило необхідність виконання наступних завдань:

- розкрити сутність і зміст поняття «фінансовий стан»;
- сформулювати концептуальні положення оцінки фінансового стану машинобудівного підприємства для поглибленого врахування специфіки й особливостей виробництв даної галузі;
- обґрунтувати рекомендації щодо визначення рівня ліквідності активів підприємства на основі поєднання факторів, що характеризують можливий термін їх реалізації із зміною первісної вартості;
- встановити найбільш суттєві класифікаційні ознаки методів комплексної оцінки фінансового стану машинобудівних підприємств;
- визначити пріоритетний метод фінансового аналізу з урахуванням атрибутивних критеріїв;
- обґрунтувати і розробити методичний підхід до оцінки фінансового стану машинобудівного підприємства з урахуванням особливостей його функціонування в мінливих умовах господарювання;
- розробити інтегральну модель оцінки фінансового стану, в основу якої покладені відносні показники, що відображають специфіку й особливості функціонування машинобудівного підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом магістерського дослідження є процес діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства в умовах мінливого та невизначеного зовнішнього середовища.

Предметом магістерського дослідження є теоретичні та методичні підходи до вдосконалення діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства з урахуванням специфіки і особливостей його функціонування.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, фінансів, праці вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків з питань оцінки фінансового стану підприємства.

В процесі магістерського дослідження використано наступні методи: аналізу і синтезу – для визначення взаємопов'язаних елементів ключових економічних категорій теорії фінансових обчислень; системного підходу – для з'ясування предметної області дослідження і формування класифікаційних ознак методів комплексної оцінки фінансового стану; дедукції та індукції – для обґрунтування концептуальних положень оцінки фінансового стану машинобудівних підприємств; фінансового, економічного і факторного аналізу – для практичної апробації існуючих методик фінансових обчислень на даних бухгалтерської звітності підприємств машинобудування; експертних оцінок та аналізу ієрархій – для встановлення пріоритетного напрямку фінансового аналізу з урахуванням атрибутивних критеріїв; теорії імовірності, математичної статистики і моделювання – для розробки запропонованого методичного підходу й інтегральної моделі оцінки фінансового стану машинобудівного підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів. Отримані теоретичні результати мають наукову новизну, практичне значення, та характеризують особистий внесок автора, зокрема:

удосконалено:

- методологічний підхід до комплексної діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства що, на відміну від існуючих підходів, базується на прийнятті управлінських рішень і врахуванні індивідуальні особливості функціонування ПАТ «Мотор Січ» в мінливих умовах господарювання;

- інтегральну модель діагностики фінансового стану підприємства, в основу якої, на відміну від існуючих, покладено визначення різних показників фінансового стану, що відображають специфіку й особливості функціонування машинобудівного підприємства;

дістали подальшого розвитку:

- теоретичне обґрунтування економічного змісту поняття «комплексна діагностика фінансового стану», в якому, на відміну від існуючих підходів, враховано прийняття управлінських рішень;

класифікація методів комплексної діагностики фінансового стану, особливістю якої є виділення ознак, що є визначальними при виборі методичного апарату дослідження: як традиційно використовуваних, які враховують місце розробки і умови використання, галузь застосування, склад і кількість оціночних факторів, метод побудови, так і додатково запропонованої класифікаційної ознаки, що характеризує достовірність ідентифікації ПАТ «Мотор Січ».

Особистий внесок автора. Розробка та висновки роботи є результатом самостійно проведеного дослідження автора щодо комплексної діагностики фінансового стану та прийняття управлінських рішень.

Апробація результатів дослідження: Основні теоретичні та методичні результати магістерської роботи оприлюднені на III Міжнародній науково-практичній конференції «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (Запоріжжя, КПУ, 2015 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано тези доповідей.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу викладено на 133 сторінках машинописного тексту, в тому числі 24 табл.; 31 рисуноків; список використаних джерел складається з 64 найменувань; 6 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми магістерської роботи, сформульовано мету, визначено завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну і практичну значущість результатів проведеного дослідження.

У першому розділі **«Теоретичні та методологічні аспекти прийняття управлінських рішень на основі комплексної діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства»** визначено теоретичні основи прийняття управлінських рішень, категоріальний апарат комплексної діагностики фінансового стану та методологічні аспекти прийняття управлінських рішень на основі комплексної діагностики фінансового стану підприємства.

Прийняття рішень на підприємстві являє собою свідомий вибір з наявних варіантів або альтернатив напрямку дій, що скорочують розрив між сьогоденням і майбутнім бажаним станом підприємства. Сам процес прийняття рішень включає безліч різних елементів, але неодмінно в ньому присутні такі елементи, як проблеми, цілі, альтернативи і рішення. Даний процес лежить в основі планування діяльності підприємства, тому що план – це набір рішень по розміщенню ресурсів і напрямків їхнього використання для досягнення цілей підприємства. Прийняття рішень – це «центр», навколо якого обертається життя підприємства. Рішення можна розглядати як продукт управлінської праці, а його прийняття – як процес, що веде до появи цього продукту.

Прийняття рішень – це наука і мистецтво. Роль прийнятого рішення величезна. Найважливіше питання успішного функціонування підприємства полягає в тому, як воно може виявляти свої проблеми і вирішувати їх. Кожне рішення націлене на якусь проблему, а правильне рішення – це те, що максимально відповідає цілі організації. Цілі, які часто намагаються досягти, бувають у ряді випадків недостатньо усвідомленими. Встановлення неправильних цілей означає, отже, і рішення неправильно сформульованих проблем, що може привести до набагато більшого марнотратства ресурсів, ніж неефективне рішення правильно сформульованих проблем. У цьому зв'язку, дуже велика роль керівника. Адже рішення – не тільки процес, але й один з видів розумової діяльності і прояву волі людини.

Загальну схему розробки та прийняття управлінського рішення можна подати в такому вигляді (рис. 1).

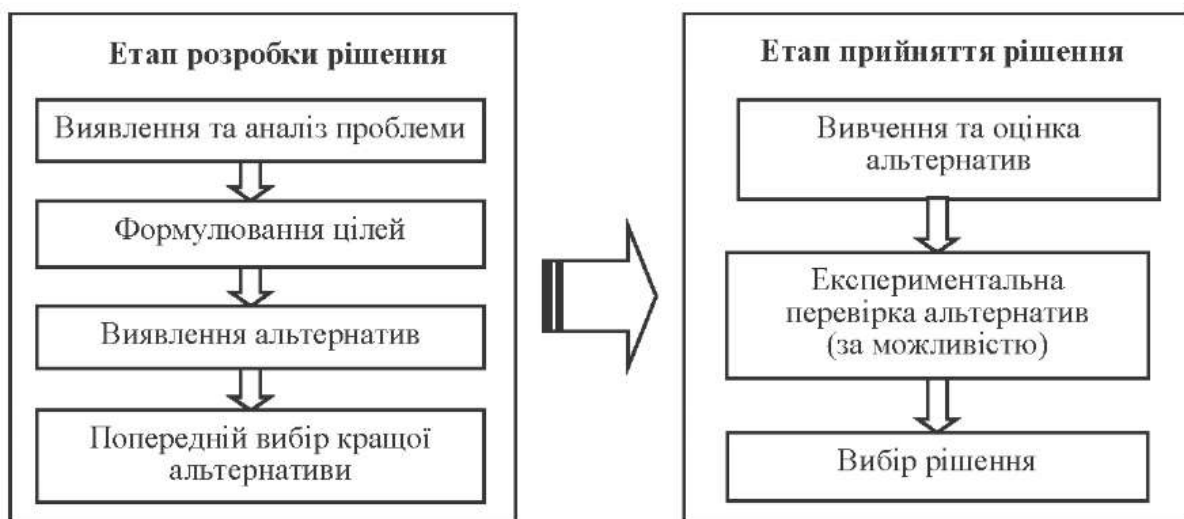

Рис. 1. Загальна схема розробки та прийняття управлінського рішення

Автор вважає, що управлінське рішення – це вибір альтернативи, здійснений керівником у рамках його посадових повноважень і компетенції, і спрямований на досягнення цілей організації.

У загальному випадку процес управління економічними системами складається з таких етапів: збору інформації, вибору рішення та здійснення (прийняття) рішення. Ці етапи циклічно повторюються, при цьому, на кожному наступному кроці оцінюється якість управління (рис. 2).

Рис. 2. Загальна схема процесу прийняття рішень

В теорії управління виділяють три основні моделі прийняття рішень (рис. 3): класична модель; поведінкова модель; ірраціональна модель.

<i>Найменування моделі</i>	<i>Базові поняття</i>	<i>Основні характеристики</i>	<i>Сфери застосування</i>
Класична модель	Раціональність	<p>Особа, що приймає рішення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має повну інформацію щодо ситуації прийняття рішення - має повну інформацію про всі можливі альтернативи та їх наслідки - має раціональну систему упорядкування переваг за ступенем їх важливості - завжди має на меті максимізацію кінцевого результату 	<p>Прийняття програмованих рішень</p> <p>Достатність необхідної інформації</p>
Поведінкова модель	<p>Обмежена раціональність</p> <p>Досягнення задоволеності</p>	<p>Особа, що приймає рішення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не має повної інформації про ситуацію прийняття рішення - не має повної інформації про всі можливі альтернативи - не здатна або не схильна передбачити наслідки реалізації кожної альтернативи 	<p>Обмеженість або відсутність інформації</p>
Ірраціональна модель		<p>Рішення приймаються без дослідження альтернатив</p>	<p>Розв'язання принципово нових проблем, що важко вирішуються</p> <p>Вирішення проблем в умовах дефіциту часу</p> <p>Достатність влади для нав'язання свого рішення</p>

Рис. 3. Основні моделі прийняття управлінських рішень

Діагностика фінансового стану підприємства є прикладом інформаційної системи ухвалення рішень. Діагностика дозволяє прямо вирішувати задачу внутрішнього обстеження підприємства за великим числом показників, полегшуючи завдання керівника із розбору величезного масиву інформації і ухваленню рішення про динаміку стану підприємства.

Діагностика фінансового стану підприємства передбачає два основні етапи (рис. 4):

1) експрес-діагностика – етап діагностичного циклу, що забезпечує за «слабкими сигналами» (симптоми) виявлення порушень пропорцій у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві;

2) фундаментальна діагностика – етап діагностичного циклу, що дозволяє встановити причини порушення пропорцій у фазах циклу кругообігу капіталу на підприємстві.

Автор вважає, що прийняття рішень у машинобудівному підприємстві являє собою свідомий вибір з наявних варіантів або альтернатив напрямку дій, що скорочують розрив між сьогоденням і майбутнім бажаним його станом.

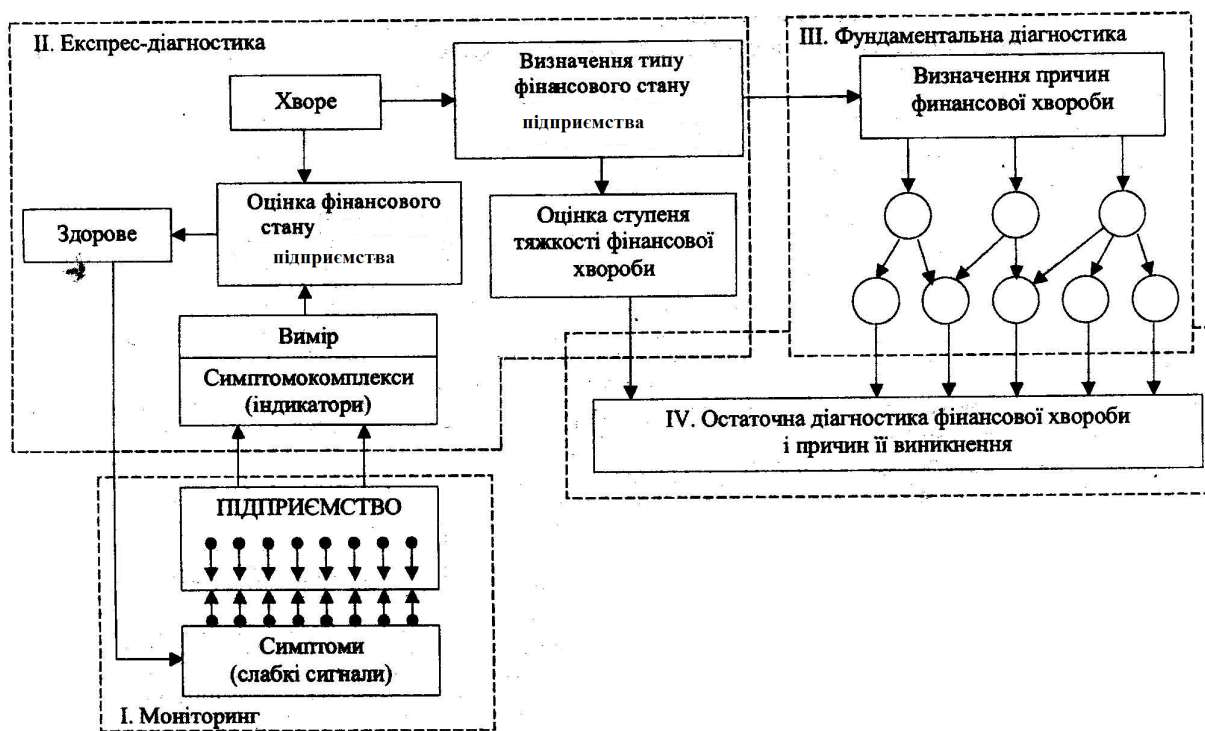

Рис. 4. Загальна схема діагностики фінансового стану підприємства

Сам процес прийняття рішень включає безліч різних елементів, але неодмінно в ньому присутні такі елементи, як проблеми, цілі, альтернативи і рішення. Даний процес лежить в основі планування діяльності машинобудівного підприємства, тому що план – це набір рішень із розміщення ресурсів і напрямків їхнього використання для досягнення цілей підприємства. Прийняття рішень – це «центр», навколо якого обертається життя машинобудівного підприємства.

Обґрунтування управлінських рішень неможливе без широкого використання інформації про фінансовий стан машинобудівного підприємства. Адекватна діагностика фінансового стану, залучення і найбільш ефективного використання фінансових ресурсів в умовах нестабільного становища України є однією з основних проблем більшості машинобудівних підприємств.

Питання діагностики фінансового стану підприємств знаходять відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. Також існує багато методичних рекомендацій щодо комплексної діагностики фінансового стану підприємства.

При проведенні діагностики фінансового стану підприємства слід вивчати значення отриманих в результаті аналізу фінансового стану показників, з точки зору відповідності їх фактичних значень нормальним для конкретного підприємства рівням, визначати фактори, що вплинули на величину показника в звітному періоді та здійснювати прогноз її величини на перспективу. При цьому виявлення резервів зростання рентабельності, зниження собівартості та інших резервів ефективного розвитку підприємства є предметом комплексної діагностики фінансового стану.

У другому розділі «Комплексна діагностика фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» в умовах невизначеності внутрішнього та зовнішнього

середовища» відображено історію створення та організацію роботи ПАТ «Мотор Січ», проведено діагностику майнового стану та капіталу підприємства, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства, аналіз фінансової стійкості та стабільності та діагностику фінансових результатів та рентабельності.

Автором визначено, що всі показники ліквідності відповідають нормативним значенням (рис. 5) мають тенденцію на зменшення. Крім того, у підприємства задовільна динаміка чистого оборотного капіталу (рис. 6).

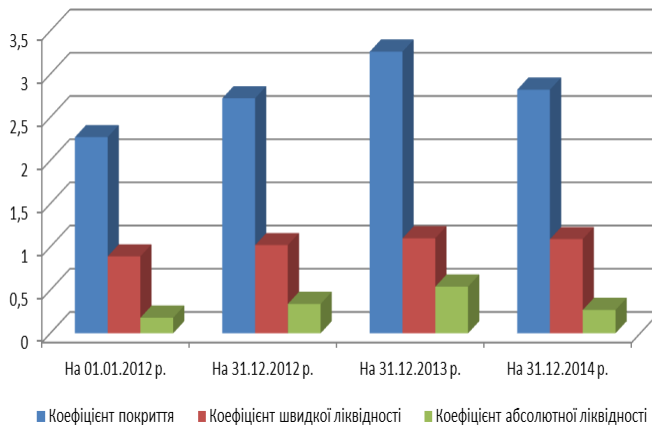

Рис. 5. Динаміка показників ліквідності ПАТ «Мотор Січ»

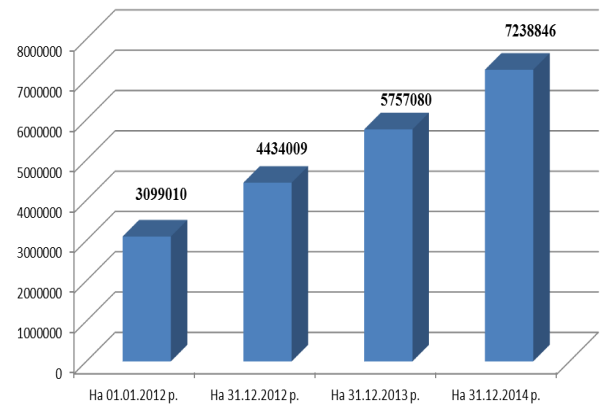

Рис. 6. Динаміка чистого оборотного капіталу ПАТ «Мотор Січ»

Автор підкреслює, що коефіцієнт покриття за 2012 рік зріс на 0,45 пунктів, в 2013 році – також на 0,45 пунктів, а в 2014 році зменшився на 0,44 пункти, але все одно на достатньо високому рівні (> 2); коефіцієнт швидкої ліквідності має таку саму тенденцію, тобто в 2012 році він зріс на 0,13 пунктів, в 2013 році – на 0,08, а в 2014 році зменшився на 0,01, але все одно на достатньо високому рівні ($> 0,8$); коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився за 2012 рік на 0,16 пунктів з 0,18 до 0,34. В 2013 році він збільшився на 0,3 пункти з 0,34 до 0,54, а в 2014 році зменшився на 0,27 пункти з 0,54 до 0,27; чистий оборотний капітал постійно збільшується. Так, за 2012 рік він зріс на 45%, тобто на 1334999 тис. грн., в 2013 році – на 30 %, тобто на 1323071 тис. грн., а в 2014 році – на 26 %, тобто на 1481766 тис. грн.

Автором проведено діагностику фінансових результатів (рис. 7) та рентабельності (рис. 8) ПАТ «Мотор Січ».

Автором встановлено, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2013 році зріс на 9,41%, тобто на 738366 тис. грн., а в 2014 році – на 25,00% (2146198 тис. грн.); собівартість реалізованої продукції зросла в 2013 році на 7,47% (на 345738 тис. грн.), а в 2014 році - на 10,87% (540764 тис. грн.); валовий прибуток зріс в 2013 р. на 12,20%, а в 2014 р. – на 44,48%; фінансовий результат від операційної діяльності зменшився в 2013 році на 9,27%, а в 2014 році зріс на 66,34%; фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування в 2013 році зменшився на 15,08%, а в 2014 році зріс на 11,79%, тобто на 243308 тис. грн.; чистий прибуток в 2013 році зменшився на 27,63%, що складає 503674 тис. грн., а в 2014 році зріс на 18,28%, що складає 241176 тис. грн.

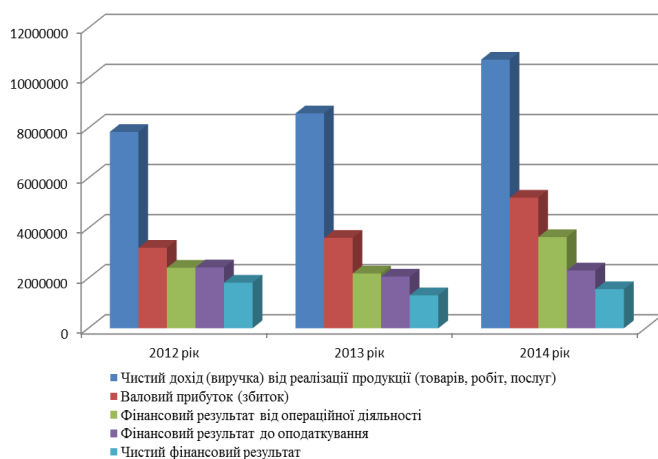

Рис. 7. Динаміка фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

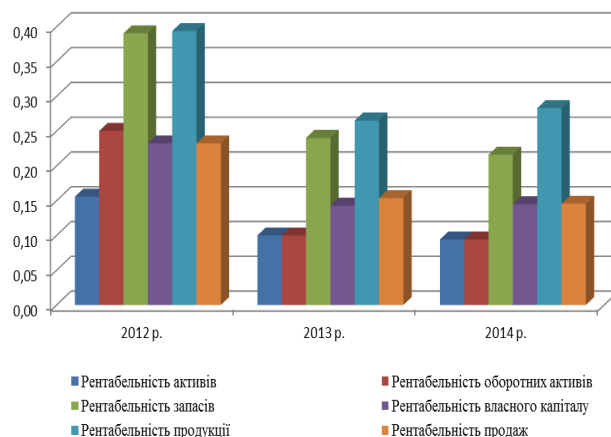

Рис. 8. Динаміка показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ»

Автором встановлено, що рентабельність активів за 2013 р. зменшилась на 35,77%, а за 2014 р. – 5,86%; рентабельність оборотних активів за 2013 р. зменшилась на 60,05%, а за 2014 р. – 5,86%; рентабельність запасів за 2013 р. зменшилась на 38,47%, а за 2014 р. – 10,11%; рентабельність власного капіталу за 2013 р. зменшилась на 38,56%, а за 2014 р. зросла на 1,58%; рентабельність продукції за 2013 р. зменшилась на 32,66%, а за 2014 р. зросла на 6,68%; рентабельність продаж за 2013 р. зменшилась на 33,86%, а за 2014 р. – на 5,38%.

В цілому автор вважає, що ефективність діяльності ПАТ «Мотор Січ» досить висока.

У третьому розділі «Обґрунтування прийняття управлінських рішень щодо покращення фінансового стану ПАТ «Мотор Січ»» запропоновано формування лінійної факторної моделі оцінки фінансового стану підприємства.

Автор вважає, що кожна система перманентно моделює свою діяльність в кожний конкретний проміжок часу незалежно від її знань про моделювання. Для економічних систем різного рівня важливість економіко-математичного моделювання важко переоцінити, особливо при такому інтенсивному розвитку конкуренції в сучасних ринкових умовах. Ключовий акцент слід поставити на моделюванні саме фінансового стану, в зв'язку з тим, що цей аспект є результативним для підприємства.

Факторний аналіз – це методика комплексного системного вивчення і оцінки впливу факторів на величину результативних показників. Роль факторного аналізу в управлінні економічними системами полягає в тому, що він дає можливість формувати та змінювати параметри досліджуваного об'єкта шляхом відповідного підбору та коригуванням чинників, які їх обумовили. Побудова факторної моделі є основою факторного аналізу.

Автор пропонує використати базовий алгоритм багатофакторної функції для розрахунку інтегрального показника підприємств машинобудування, який має вигляд (1):

$$Z=0,02 \cdot K_1+1,7 \cdot K_3+0,01 \cdot K_4+0,3 \cdot K_6+0,4 \cdot K_7+2,9 \cdot K_8-0,1, \quad (1)$$

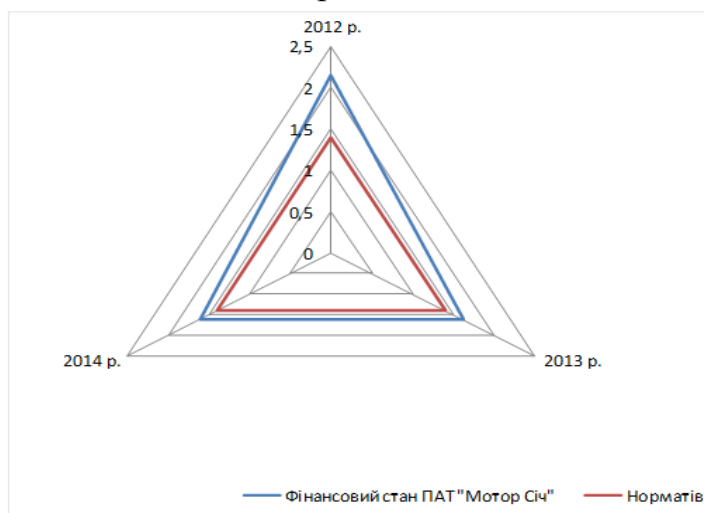
де K_1 - коефіцієнт покриття;
 K_3 - коефіцієнт фінансової незалежності;
 K_4 - коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом;
 K_6 - коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності;
 K_7 - коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності;
 K_8 - коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком.
Динаміка фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за допомогою факторного моделювання за 2012 – 2014 рр. наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за допомогою факторного моделювання за 2012 – 2014 рр.

Найменування показника	2012 р.	2013 р.	Абсолютне відхилення	Темп зросту, %	2014 р.	Абсолютне відхилення	Темп зросту, %
Середнє значення оборотних активів	6280187	7793151	1512964	24,09	9759728	1966577	25,23
Середнє значення необоротних активів	3774034	4659920	885886	23,47	5117677	457756,5	9,82
Середнє значення поточних зобов'язань	2515178	2570976	55798,5	2,22	3267719	696742,5	27,10
Середнє значення власного капіталу	7684167	8544370	860203	11,19	10000425	1456056	17,04
Середнє значення валюти балансу	10468301	12454160	1985859	18,97	14882947	2428787	19,50
Фінансові результати від операційної діяльності	2283362	2190854	-92508	-4,05	3644326	1453472	66,34
Чиста виручка від реалізації	7928376	8583929	655553	8,27	10730122	2146193	25,00
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	2253520	2063549	-189971	-8,43	2306857	243308	11,79
Чистий прибуток	2619469	1319191	-1300278	-49,64	1560367	241176	18,28
Коефіцієнт покриття	2,50	3,03	0,53	21,40	2,99	-0,04	-1,47
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,73	0,69	-0,05	-6,54	0,67	-0,01	-2,06
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	2,04	1,83	-0,20	-9,94	1,95	0,12	6,57
Коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від операційної діяльності	0,29	0,26	-0,03	-11,38	0,34	0,08	33,07
Коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності	0,28	0,24	-0,04	-15,42	0,21	-0,03	-10,57
Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	0,25	0,11	-0,14	-57,67	0,10	0,00	-1,02
Фінансовий стан ПАТ "Мотор Січ"	2,14	1,63	-0,52	-24,20	1,61	-0,01	-0,72
Нормативне значення	1,4	1,4			1,4		

Динаміка фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за допомогою факторної моделі наведено на рис. 9.

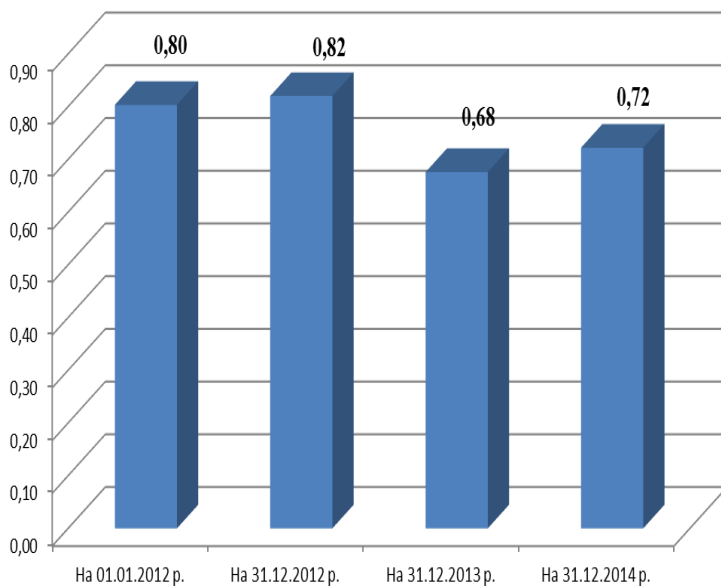
Автор вважає, що за останні три роки фінансовий стан ПАТ «Мотор Січ» мав стійкий фінансовий стан ($Z > 1,4$). Але в 2013 році фінансовий стан підприємства погіршився на 24,2%, тобто зменшився з 2,14 до 1,63, а в 2014 році ще зменшився на 0,72%, тобто до 1,61. В цілому є тенденція на погіршення фінансового стану за розрахунками за допомогою факторної моделі.

Рис. 9. Динаміка фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за допомогою факторної моделі

Автором проведено обґрунтування використання факторингу з метою покращення ліквідності та фінансової стійкості ПАТ «Мотор Січ».

Факторинг – комплекс послуг, що надаються клієнту спеціалізованою компанією (фактором) в обмін на уступку дебіторської заборгованості (обов'язковим є перехід права власності на дебіторську заборгованість). Важливо знати і розуміти, що факторинг – самостійний напрямок економіки, скерований на надання комплексних послуг, що сприяють росту об'єму продаж торгових і виробничих компаній та не являється частиною ніякої іншої галузі економіки і важливий сам по собі.

Автор показує, що у підприємства кредиторська заборгованість перевищує дебіторську. На рис. 10 наведено співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Тобто, на перший погляд у підприємства немає потреби у зменшенні дебіторської заборгованості. Але, як свідчить аналіз, показник швидкої ліквідності перевищує нормативне значення. Так, станом на 01.01.2012 р. коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнює 0,89, станом на 31.12.2012 р. – 1,02, тобто збільшився на 14,6%, станом на 31.12.2013 р. – 1,1 (збільшився на 7,8%), станом на 31.12.2014 р. – 1,09 (зменшився на 0,9%).

Рис. 10. Динаміка співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Мотор Січ»

Автор вважає, що для оптимізації коефіцієнтів покриття та абсолютної ліквідності необхідно гроші, отримані за рахунок факторингу, направити в основний капітал підприємства, тобто капітальне інвестування.

Також в магістерській дипломній роботі автором запропоновано покращення фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» за рахунок розвитку капітального інвестування.

ПАТ «Мотор Січ» веде постійну та наполегливу роботу зі збільшення обсягів реалізації товарів та послуг на внутрішньому ринку, розширення номенклатури товарів та послуг, які пропонуються до реалізації, освоєння нових видів діяльності, зокрема, розвитку нового для підприємства гвинтокрильного виробництва. Тому підприємству необхідно провести модернізацію частки обладнання на суму 923840 тис. грн., що дозволить: підприємству підвищити обсяг реалізації продукції (чистого доходу) на 12%; зменшити собівартість продукції на 10%; зменшити витрати на збут на 8,2%; зменшити інші операційні витрати на 12,5%.

З урахуванням цих пропозицій прогнозний фінансовий результат ПАТ «Мотор Січ» буде наступним (табл. 2).

Таблиця 2

Прогнозний звіт про фінансові результати ПАТ «Мотор Січ»

Стаття	Код рядка	2014 р.	Прогноз	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Темп зросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10730122	12017737	1287615	12,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-5514991	-4963492	551499	-10,00
Валовий:					
прибуток	2090	5215131	7054244,7	1839114	35,26
збиток	2095				
Інші операційні доходи	2120	7550857	8230434	679577	9,00
Адміністративні витрати	2130	-774110	-758628	15482,2	-2,00
Витрати на збут	2150	-565950	-519542	46407,9	-8,20
Інші операційні витрати	2180	-7781602	-6808902	972700	-12,50
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3644326	7197607	3553281	97,50
збиток	2195				
Доход від участі в капіталі	2200	2892	2892	0	0,00
Інші фінансові доходи	2220	15749	15749	0	0,00
Інші доходи	2240	181248	181248	0	0,00
Доход від благодійної допомоги	2241				
Фінансові витрати	2250	-70923	-70923	0	0,00
Втрати від участі в капіталі	2255	-619	-619	0	0,00
Інші витрати	2270	-1465816	-1465816	0	0,00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275				
Фінансовий результат до оподаткування:					
прибуток	2290	2306857	5860138	3553281	154,03
збиток	2295				
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-746490	-2051048	-1304558	174,76
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305				
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1560367	3809090	2248723	144,11
збиток	2355				

Більш наочно фінансові результати наведені на рис. 11.

Автор вважає, що при вкладені 923840 тис. грн. в модернізацію основних засобів підприємства та збільшенні чистого доходу на 12% сума прибутку до оподаткування збільшиться на 154%, податок на прибуток в цілому збільшиться на 174,76%, тобто на 1304558 тис. грн., а чистий прибуток підприємства збільшиться на 144,11%, тобто на 2248723 тис. грн.

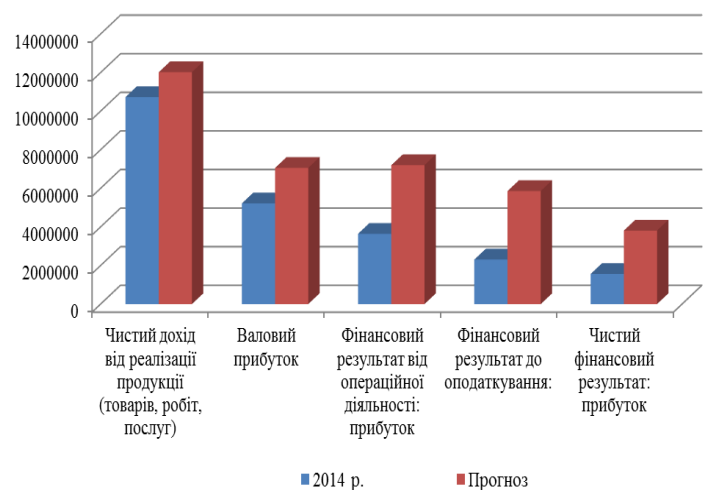

Рис. 11. Прогнозні показники фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

Таким чином, бачимо, що прийняття рішення щодо вкладення грошових коштів в капітальні інвестиції підприємства є вигідним. Крім того, оптимізуються показники ліквідності.

ВИСНОВКИ

В процесі проведення дослідження та реалізації поставлених в магістерській дипломній роботі завдань проаналізовано теоретичні, методологічні та практичні аспекти прийняття управлінських рішень на основі комплексної діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства. Отримані результати дозволяють зробити такі висновки:

1. Проаналізовано поняття «прийняття рішень на підприємстві», яке являє собою свідомий вибір з наявних варіантів або альтернатив напрямку дій, що скорочують розрив між сьогоденням і майбутнім бажаним станом підприємства. Сам процес прийняття рішень включає безліч різних елементів, але неодмінно в ньому присутні такі елементи, як проблеми, цілі, альтернативи і рішення. Даний процес лежить в основі планування діяльності підприємства, тому що план – це набір рішень по розміщенню ресурсів і напрямків їхнього використання для досягнення цілей підприємства. Прийняття рішень – це «центр», навколо якого обертається життя підприємства. Рішення можна розглядати як продукт управлінської праці, а його прийняття – як процес, що веде до появи цього продукту.

2. Встановлено, що прийняття рішень – це наука і мистецтво. Роль прийнятого рішення величезна. Найважливіше питання успішного функціонування підприємства полягає в тому, як воно може виявляти свої проблеми і вирішувати їх. Кожне рішення націлене на якусь проблему, а правильне рішення – це те, що максимально відповідає цілі організації. Цілі, які часто намагаються досягти, бувають у ряді випадків недостатньо усвідомленими. Встановлення неправильних цілей означає, отже, і рішення неправильно сформульованих проблем, що може привести до набагато більшого марнотратства ресурсів, чим неефективне рішення правильно сформульованих проблем. У цьому зв'язку, дуже велика роль керівника. Адже рішення – не тільки процес, але й один з видів розумової діяльності і прояву волі людини. Управлінське рішення – це вибір альтернативи, здійснений керівником у рамках його посадових повноважень і компетенції і спрямований на досягнення цілей організації.

3. Встановлено, що діагностика фінансового стану підприємства є прикладом інформаційної системи ухвалення рішень. Діагностика дозволяє прямо вирішувати задачу внутрішнього обстеження підприємства по великому числу показників, полегшуючи завдання керівника із розбору величезного масиву інформації і ухваленню рішення про динаміку стану підприємства.

4. Визначено, що машинобудівні підприємства здійснюють свою діяльність в умовах швидких, перманентних і важко прогнозованих змін зовнішнього середовища, невизначеності на ринках капіталу та інвестиційних ресурсів, майже непрогнозованої ринкової кон'юнктури на свою продукцію. Це скорочує терміни прийняття рішень, а тому постає потреба діагностики фінансового стану

машинобудівного підприємства. У конкурентній боротьбі набуття здатності до функціонування на ринку досягають ті підприємства, які раніше за інших реагують на зміни економічної ситуації і приймають адекватні рішення в управлінні підприємством. Обґрунтування управлінських рішень неможливе без широкого використання інформації про фінансовий стан машинобудівного підприємства. Адекватна діагностика фінансового стану, залучення і найбільш ефективного використання фінансових ресурсів в умовах нестабільного становища України є однією з основних проблем більшості машинобудівних підприємств.

5. Встановлено, що питання діагностики фінансового стану підприємств знаходять відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. Також, існує багато методичних рекомендацій щодо комплексної діагностики фінансового стану підприємства.

6. Проведено комплексну діагностику фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» в умовах невизначеності внутрішнього та зовнішнього середовища, що дає змогу стверджувати, що підприємство має задовільний фінансовий стан, але відносні показники мають тенденцію на зменшення при збільшенні абсолютних показників, тобто підприємство має не досить оптимальну структуру як майна, так й капіталу.

7. Обґрунтовано прийняття управлінських рішень щодо покращення фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за рахунок формування лінійної факторної моделі оцінки фінансового стану, використання факторингу з метою покращення ліквідності та фінансової стійкості та покращення фінансових результатів підприємства за рахунок розвитку капітального інвестування.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для поліпшення фінансового стану та прийняття управлінських рішень керівництву ПАТ «Мотор Січ» необхідно:

- створювати горизонтальну інтеграцію, яка передбачає поєднання на одному підприємстві виробництва різнорідної продукції на єдиній сировинній чи технологічній основі та пошук можливостей здійснення закупівель разом із іншим покупцем, що дозволить отримувати знижки;
- створювати вертикальну інтеграцію для підприємства у вигляді об'єднання підприємства з ключовими постачальниками сировини й матеріалів, що забезпечить зміцнення його конкурентного становища, зниження витрат, можливість контролю затрат і якості, своєчасність постачання сировини, можливість часткової диверсифікації сфери діяльності;
- зменшувати питому вагу постійних витрат у собівартості продукції, що сприятиме раціональному використанню матеріальних і трудових ресурсів, впровадженню нової техніки і технології;
- постійно здійснювати звірку дебіторської заборгованості з підприємствами – покупцями та відображати у договорах систему штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань покупців;
- своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості

створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;

- винаходити можливості збільшення кількості замовників з метою зменшення масштабу ризику несплати;

- контролювати стан розрахунків за простроченими заборгованостями. В умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально одержує лише частину вартості виконаних робіт. Тому необхідно розширити систему авансових платежів;

- своєчасно виявляти недопустимі види дебіторської і кредиторської заборгованості, до яких, в першу чергу, відносяться прострочена заборгованість постачальникам, прострочена заборгованість покупців понад три місяці, прострочена заборгованість з оплати праці і по платежах до бюджету, позабюджетних фондів;

- забезпечити використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;

- забезпечити прогнозування, оскільки оперування різночасними даними та інформацією про можливі зміни фінансового стану дають змогу керівництву активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності;

- забезпечити діагностику фінансового стану, який об'єктивно здійснити не через один, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально й усебічно характеризують фінансовий стан підприємства;

- проводити зниження собівартості продукції; збільшення обсягів грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства; виробництво і розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживачів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Шапуров О.О., Сагань О.А. Методологічні аспекти прийняття управлінських рішень на основі комплексної діагностики фінансового стану машинобудівного підприємства // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (Запоріжжя, КПУ, 2015 р.)

АНОТАЦІЯ

Сагань Ю.А. Комплексна діагностика фінансового стану та прийняття управлінських рішень. – Рукопис.

Магістерська кваліфікаційна робота на здобуття кваліфікації «Магістр з фінансів і кредиту». Запорізька державна інженерна академія, 2016.

В магістерській роботі досліджено теоретичні, методологічні та практичні аспекти комплексної діагностики фінансового стану та прийняття рішень підприємства на прикладі ПАТ «Мотор Січ». Запропоновано використання факторної моделі для діагностики фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» з

урахуванням різних показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності. Запропоновано використання факторингу для оптимізації ліквідності та фінансової стійкості, а також модернізації основних засобів ПАТ «Мотор Січ».

Ключові слова: рішення, управлінське рішення, діагностика, фінансовий стан, платоспроможність, фінансова стійкість, прибутковість, рентабельність, факторна модель, факторинг, інвестування.

АННОТАЦИЯ

Сагань Ю.А. Комплексная диагностика финансового состояния и принятие управленческих решений. - Рукопись.

Магистерская квалификационная работа на получение квалификации "Магистр по финансам и кредиту". Запорожская государственная инженерная академия, 2016.

В магистерской работе исследованы теоретические, методологические и практические аспекты комплексной диагностики финансового состояния и принятия решений предприятия на примере ПАТ "Мотор Сич". Предложено использование факторной модели для диагностики финансового состояния ПАТ "Мотор Сич" с учетом разных показателей ликвидности, платежеспособности, финансовой стойкости и рентабельности. Предложено использование факторинга для оптимизации ликвидности и финансовой стойкости, а также модернизации основных средств ПАТ "Мотор Сич".

Ключевые слова: решение, управленческое решение, диагностика, финансовое состояние, платежеспособность, финансовая стойкость, прибыльность, рентабельность, факторная модель, факторинг, инвестирование.

ABSTRACT

Sagan YA Complex diagnostics of the financial condition and management decision-making. -Manuscript.

Master's qualification work to qualify "Masters with Finance and Credit" Zaporozhye State Engineering Academy, 2016.

The theoretical, methodological and practical aspects of the financial status's complex diagnostic and decision-making of the enterprise were investigated in the master's work based on JSC "Motor Sich". It is proposed to use the factor model for the diagnosis of the financial condition of JSC "Motor Sich" taking into account different indicators of liquidity, solvency, financial stability and profitability. It is proposed to use factoring for optimizing liquidity and financial stability and modernization of the fixed assets of JSC "Motor Sich".

Keywords: decision, administrative decision, diagnostics, financial state, solvency, financial firmness, profitability, profitability, factor model, factoring, investing.